

П.М. ЦАРЕНКО, О.М. ВІНОГРАДОВА

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, м. Київ, МСП-1, 01001, Україна

**ВИЗНАЧНА ДАТА
УКРАЇНСЬКОЇ АЛЬГОЛОГІЇ
(75 років фікологічному підрозділу Інституту
ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України)**

Українські фікологи (альгологи)¹ добре знані та шановані міжнародною науковою спільнотою за серйозні наукові здобутки, фундаментальні друковані праці і наукові школи, що забезпечували та продовжують забезпечувати високий рівень досліджень і публікацій, присвячених різним аспектам вивчення водоростей. Визнаним науковим і координаційним центром таких робіт в Україні вже понад півстоліття є Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України. Тут представники цієї великої групи про- та евкаріотичних організмів є об'єктом досліджень фахівців кількох наукових підрозділів, зокрема, відділів мембранології та фітохімії, фітогормонології, клітинної біології та анатомії, ліхенології та бріології. Проте базовим підрозділом з вивчення водоростей залишається відділ фікології Інституту ботаніки, основні напрямки робіт якого — це вивчення систематики, флористики, екології, ценології та созології представників різних відділів водоростей. Крім польових та лабораторних досліджень, його співробітники протягом багатьох десятиліть працюють над створенням визначників і монографій, готують багатотомну «Флору водоростей України».

¹ Слово «альгологія» утворене від двох слів різного походження: латинського «альга» — водорість і грецького «логос». У сучасній науковій літературі прийнято вживати термін «фікологія» («фікос» — водорість грецькою мовою).

1 липня 2009 р. відділ відзначив 75 років свого існування. Це були непрості роки, які охоплюють і період становлення академічної науки в Радянській Україні, і лихоліття війни, і повоєнну відбудову, і часи захоплення масовим гідробудівництвом та індустріалізацією, і розпад СРСР та поновлення незалежності України, і нові реалії існування української науки, що постали в ХХІ столітті. Подолавши всі випробування, відділ зберіг свій науковий потенціал та базові напрямки діяльності, що принесли йому визнання у світі.

А розпочалося все на початку 1930-х років. У 1931 р. у результаті об'єднання кількох установ ботанічного профілю було створено Інститут ботаніки АН УРСР, до якого, після структурної реорганізації Академії наук в 1934 р., приєднали ще шість кафедр біо-ботанічного циклу (Зеров, Модилевський, 1947). Керівництво Інституту, очолюване на той час академіком О.В. Фомінім, прагнуло охопити дослідженнями всі групи рослин, створюючи з цією метою нові підрозділи, серед них — і відділ альгології, заснований 1 липня 1934 р. Його очолив, ставши і єдиним на той час співробітником, відомий харківський професор-альголог Я.В. Ролл, учень В.М. Арнольді (Блюм, 1985). У 1935 р. у відділі з'являється ще один працівник — лаборант О.В. Топачевський (у майбутньому — академік АН УРСР, фундатор Київської школи альгологів). У 1939 р., коли Я.В. Ролл очолив Інститут гідробіології АН УРСР, О.В. Топачевський став завідувачем тепер уже лабораторії альгології, у складі якої налічувалося три співробітники.

Від початку існування, попри мізерний штат, у лабораторії розгорнули активну наукову та організаційну діяльність. Основними напрямками роботи було визначено флористико-систематичне та екологічне дослідження водоростей України, а також монографічна обробка деяких таксономічних груп (Ролл, 1938). У 1937 р. на базі відділу відбулася робоча нарада, присвячена питанням підготовки серії визначників водоростей України. Вже 1938 р., завдяки ініціативі та енергії Я.В. Ролла, побачили світ перші випуски серії «Визначник прісноводних водоростей Української РСР» (Коршиков, 1938; Свіренко, 1938). Після перерви, спричиненої початком Великої Вітчизняної війни, роботу над визначниками продовжили і в 1953 р. вийшов наступний випуск (Коршиков, 1953).

Професор Я.В. Ролл — перший завідувач лабораторії альгології (1934—1939 рр.)

О.В. Топачевський у роки керівництва лабораторією альгології (1939—1953 рр.)

А.М. Окснер — завідувач відділу ліхенології і альгології / спорових рослин (1944—1966 рр.)

Н.П. Масюк — завідувачка відділу альгології (1966—1972 рр.)

У повоєнні роки структура Інституту ботаніки була дещо змінена, проте альгологічний підрозділ зберіг свій статус — спочатку як складова відділу нижчих (пізніше — спорових) рослин, а згодом — відділу ліхенології та альгології, який у 1944—1963 рр. очолював д-р біол. наук, проф. А.М. Окснер. О.В. Топачевський, продовжуючи керувати лабораторією альгології, викладає в Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка, де яскраво виявився його педагогічний талант. До лабораторії приходять студенти Олександра Вікторовича — Н.В. Кондратьєва (1946), Г.М. Паламар-Мордвинцева (1946), Н.О. Мошкова (1948), подальше наукове життя яких пов'язане з Інститутом ботаніки; в 1950-х до них приєднуються Н.П. Масюк та З.І. Асаул. Залучення молодих, енергійних фахівців, які отримали за роки навчання в університеті прекрасну професійну підготовку, дало змогу розширити флористичні та систематичні дослідження водоростей України, що створювало вагоме підґрунтя для успішного продовження випусків «Визначника прісноводних водоростей УРСР». Саме в ті роки, передусім завдяки організаційній та педагогічній діяльності О.В. Топачевського, створюється Київська альгологічна школа, представники якої донині є основою відділу фікології. Також значну роль у становленні молодих учених-альгологів відіграли видатні ботаніки-криптогамісти А.М. Окснер (науковий керівник кандидатських дисертацій Н.В. Кондратьєвої, Н.О. Мошкової, Н.П. Масюк, З.І. Асаул, Л.П. Приходькової), та Д.К. Зеров (науковий керівник роботи Г.М. Паламар).

На новому етапі розвитку лабораторії альгології триває розробка проблем, визначених пріоритетними на момент її створення, — це флористико-систематичні та еволюційно-філогенетичні дослідження. Поряд з цими виникають нові напрямки робіт: вивчення ґрунтових водоростей та їх екологічних особливостей (Н.В. Кондратьєва, Л.П. Приходькова), дослідження мікрводоростей з метою їх використання у різних галузях господарської діяльності (Г.М. Паламар-Мордвинцева, Н.О. Мошкова, З.І. Асаул, Н.П. Масюк та ін.). Успішна діяльність колективу лабораторії у розв'язанні теоретичних та прикладних питань альгології сприяла тому, що 1966 р. Президія АН УРСР ухвалила рішення про відновлення відділу альгології (на базі лабораторії) під керівництвом канд. біол. наук Н.П. Масюк. У цей період у відділі ведеться

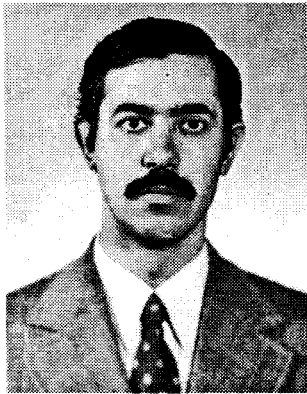
інтенсивне монографічне опрацювання низки груп водоростей з метою підготовки відповідних випусків «Визначника»: гормогонієвих (Н.В. Кондратьєва), десмідієвих (Г.М. Паламар-Мордвинцева), евгленофітових (З.І. Асаул-Ветрова), нитчастих зелених (Н.О. Мошкова). Загалом у 1960-ті роки видано три випуски із серії «Визначник прісноводних водоростей Української РСР» (Топачевський, Оксіюк, 1960; Матвієнко, 1965; Кондратьєва, 1968).

Триває флористичне вивчення діатомових і синьозелених водоростей окремих регіонів України (Н.С. Водоп'ян, Л.П. Приходькова, О.В. Коваленко), всебічно досліджуються галофільні зелені водорості роду *Dunaliella* Teod.: їх морфологія, систематика, екологія та перспективи отримання з них каротину (Н.П. Масюк). Тоді ж започатковано новий напрямок у діяльності відділу — створення колекцій культур водоростей.

Екологічна ситуація на штучних водоймах, які дедалі ширше почали використовувати у різних галузях промисловості, поставила на часі питання пошуку шляхів застосування водоростей у процесах біологічного очищення стічних вод (Г.М. Паламар-Мордвинцева). Порушення екологічної рівноваги у водосховищах, що спричинило їх інтенсивне «цвітіння», нагально потребувало всебічного вивчення основних збудників цього явища — синьозелених водоростей (Н.В. Кондратьєва, О.В. Коваленко) та створення в подальшому (1975 р.) неструктурної лабораторії синьозелених водоростей, але вже на базі нового відділу — альгології та ліхенології, сформованого у 1972 р. (завідувач відділу — канд. біол. наук О.Б. Блюм). Реорганізація не змінила основних напрямків досліджень альгологів Інституту ботаніки: в центрі їх уваги залишається критико-систематичне вивчення окремих груп водоростей (переважно водойм) України, розробка питань систематики, мікроеволюції та філогенезу водоростей, дослідження їх еколого-ценотичних особливостей та закономірностей географічного поширення (Н.В. Кондратьєва, Г.М. Паламар-Мордвинцева, Н.О. Мошкова, З.І. Асаул, Л.П. Приходькова, О.В. Коваленко, М.І. Радченко, П.М. Царенко, О.М. Виноградова). Тривають роботи прикладного спрямування: вивчення ролі водоростей і супутніх мікроорганізмів у процесах самоочищення та формування якості води, а також у доочистці стічних вод (Л.Й. Лєнова, В.В. Ступіна, О.В. Борисова). Відділ і надалі координує підготовку серії «Визначник прісноводних водоростей Української РСР». За 14 років існування відділу альгології та ліхенології вийшло друком сім випусків, підготовлених співробітниками відділу та інших установ (Матвієнко, Литвиненко, 1965; Матвієнко, Догадіна, 1978; Мошкова, 1979; Мошкова, Фролова, 1983; Кондратьєва, Коваленко, Приходькова, 1984; Паламар-Мордвинцева, 1984, 1986). Співробітники відділу залучені також до підготовки випусків серії

О.Б. Блюм — завідувач відділу альгології та ліхенології (1972—1986 рр.)

С.П. Вассер — завідувач відділу спорових рослин (1986—2002 рр.)

«Определитель пресноводных водорослей СССР» (Паламарь-Мордвинцева, 1982; Мошкова, Голлербах, 1986), видають низку монографій (їх перелік див.: Царенко и др., 2009). У 1980-ті роки закладено основи та розроблено принципи підготовки нового серійного видання — «Флоры водорослей континентальных водоемов Украинской ССР» (Руководство ..., 1984).

Структурно-адміністративна перебудова 1980-х ознаменувалася відродженням (1986) відділу спорових рослин, який очолив член-кор. АН УРСР, проф. С.П. Вассер. Того року сталася найбільша техногенна катастрофа в історії людства — аварія на Чорнобильській АЕС, — тому у відділі виник новий напрямок досліджень — вивчення накопичення радіонуклідів водоростями України, результати яких узагальнено у колективній монографії (Накопичення ..., 1995). Окрім вирішення прикладних завдань, у відділі тривають роботи систематичного та флористико-екологічного спрямування. Завдяки організаційному хисту С.П. Вассера науковці відділу долучаються до нових форм діяльності. У 1987 р. відділ організував та провів I Всесоюзну конференцію «Актуальні проблеми сучасної альгології», котра об'єднала фахівців усіх республік СРСР для визначення основних напрямків розвитку альгології в сучасних умовах. Колективом авторів — співробітників відділу спорових рослин — готується перший у вітчизняній літературі науковий довідник з альгології (Водоросли ..., 1989). І через 20 років він залишається одним з найбільш цитованих в альгологічних публікаціях (у т.ч. електронних) видань.

У 1991 р. засновано перший на теренах колишнього Радянського Союзу міжнародний журнал «Альгология», що з 1999 р. має англomовну версію — «International Journal on Algae» (видавець — Begell House Inc., USA). Активно ведеться підготовка нових альгологів (В.П. Юнгер, Л.М. Бухтіярова, В.В. Никифоров, О.Р. Кондратюк, А.А. Леванець, Т.І. Михайлюк, Т.М. Дарієнко та ін.), що долучилися до вивчення альгофлори України. Особлива увага приділяється уніфікації та модернізації альготеки Інституту ботаніки та колекції культур водоростей — IBASU-A. Співробітники відділу підтримують плідні міжнародні зв'язки з колегами із Грузії, Ізраїлю, Великої Британії, Німеччини, Росії, США, Угорщини. Досліджено різноманітність водоростей водойм деяких країн Африки та басейну Індійського океану (П.М. Царенко). Реалізовано широкомасштабний проект з вивчення альгофлори континентальної частини Ізраїлю (Vinogradova et al., 1996; Tsarenko et al., 1997; Cyanoprocarvates ..., 2000). Досліджені кокоїдні зелені водорості Великої Британії (John, Tsarenko, 2002), а також деяких районів Німеччини і Росії (П.М. Царенко). Завершено видання 12-томної (у 16-ти випусках) серії «Визначник прісноводних водоростей Української РСР» (Рундіна, 1988; Голлербах, Паламарь-Мордвинцева,

1991; Юнгер, Мошкова, 1993). Виходили випуски серії «Флора водорослей континентальних водоемов України» (Ветрова, 1993; Кондратьева, 1995, 2001). Сучасний стан вивченості альгофлори нашої країни знайшов своє відображення у першому чеклисті водоростей України (Разнообразие..., 2000; Царенко, Петлеваний, 2001).

Нове тисячоліття, попри складну економічну ситуацію в країні, надало нового динамізму вивченню водоростей в Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного. У 2002 р. відновлено самостійність альгологічного підрозділу — сформовано відділ фікології, керувати яким доручено д-ру біол. наук, проф. П.М. Царенку. За нових умов відділ продовжує вивчати різні аспекти систематики, флористики та екології водоростей, а також готувати молодих фахівців, які мають загальноальгологічні знання і водночас цікавляться питаннями систематики окремих груп водоростей: зелених джугитикових та нитчастих, еугленофітових, кон'югатів, діатомових (О.А. Петльований, О.В. Герасимова, Г.Г. Ліліцька, Д.О. Капустін, М.О. Струк, О.П. Білоус). За останні роки співробітники відділу фікології здійснили багатовекторні дослідження, що охоплюють як монографічні опрацювання низки таксономічних груп водоростей (синьозелених, дінофітових, зелених), так і флористико-екологічне вивчення водоростей у природі та культурі, а також мікроорганізмів-супутників альгологічно чистих культур водоростей. Започатковані і нові напрямки досліджень (наприклад, альгосозологічний та альгоіндикаційний — Н.В. Кондратьєва, Г.М. Паламар-Мордвинцева, П.М. Царенко, О.М. Виноградова, О.В. Борисова), узагальнені багаторічні дані з теоретичних питань та різноманітності водоростей України (Масюк, Костіков, 2002; Tsarenko et al., 2005; *Algae of Ukraine ...*, 2006, 2009). Продовжено видання серії «Флора водоростей континентальних водоемів України» (Паламар-Мордвинцева, 2003; Ветрова, 2004; Паламар-Мордвинцева, 2005) та започатковано нове багатотомне видання «Флора водоростей України» (Коваленко, 2009а, б; Паламар-Мордвинцева, Петльований, 2009). За останнє десятиліття значно поповнена (за рахунок зелених кокоїдних водоростей) колекція IBASU-A, що налічує понад 500 штамів, серед яких — перспективні види-продуценти та рідкісні, ендемічні представники флори України. Співробітництво з фікологами Великої Британії, Ізраїлю, Німеччини, Польщі, Росії, США сприяло модернізації досліджень, поповненню арсеналу методів, які використовують працівники відділу, сучасними — молекулярно-біологічними, ультраструктурними та бактеріологічними. На теперішньому етапі свого розвитку відділ продовжує комплексне вивчення теоретичних та прикладних проблем у галузях систематики, морфології, екології та географії водоростей, можливостей їх застосування для розробки альгофлористичного районування України, як показників органічного забруд-

П.М. Царенко — завідувач відділу фікології (з 2002 р.)

нення водойм та продуцентів біомаси для потреб біоенергетики. Особлива увага приділяється питанням охорони видової різноманітності водоростей України, а також проблемі інвазійності.

Переживши складні часи, колектив відділу фікології з оптимізмом дивиться в майбутнє. Його науковий потенціал — це 19 співробітників, серед яких чотири доктори біологічних наук, професори (С.П. Вассер, Н.В. Кондратьєва, Г.М. Паламар-Мордвинцева, П.М. Царенко), сім кандидатів біологічних наук, один молодший науковий співробітник без ступеня, два аспіранти та п'ять працівників науково-допоміжного персоналу. На часі — нові завдання і нові перспективи, і відділ фікології Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного готовий їх вирішувати.

Блюм О.Б. Альгологічні дослідження в Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного АН УРСР за 50 років (основні досягнення та перспективи розвитку) // Укр. ботан. журн. — 1985. — 42, № 6. — С. 4—14.

Визначник прісноводних водоростей Української РСР. 1938—1993. — Вип. I—XII:

- I. Кондратьєва Н.В. Синьозелені водорості — *Synophyta*. Ч. 2. Клас Гормогонієві — *Hormogoniophyceae* / Відп. ред. А.М. Окснер. — К.: Наук. думка, 1968. — 524 с.
  - I. Кондратьєва Н.В., Коваленко О.В., Приходькова Л.П. Загальна характеристика синьозелених водоростей — *Synophyta*. Клас хроококові — *Chroococcophyceae*. Клас хамесифонові — *Chamaesiphonophyceae*. — К.: Наук. думка, 1984 — 388 с.
  - II. Свіренко Д.О. *Eugleninae* / Відп. ред. Я.В. Ролл. — К.: Вид-во АН УРСР, 1938. — 175 с.
  - III. Матвієнко О.М. Ч. 1. Золотисті водорості — *Chrysophyta* / Відп. ред. А.М. Окснер. — К.: Наук. думка, 1965. — 368 с.
  - III. Матвієнко О.М., Литвиненко Р.М. Ч. 2. Пірофітові водорості — *Rhizophyta* / Відп. ред. О.В. Топачевський. — К.: Наук. думка, 1977. — 387 с.
  - IV. Коршиков О.А. *Volvocineae* / Відп. ред. Я.В. Ролл. — К.: Вид-во АН УРСР, 1938. — 184 с.
  - V. Коршиков О.А. Підклас протококові (*Protococcineae*). Вакуольні (*Vacuolales*) та протококові (*Protococcales*) / Відп. ред. Я.В. Ролл. — К.: Вид-во АН УРСР, 1953. — 440 с.
  - VI. Мошкова Н.О. Улотриксіві водорості — *Ulotrichales*. Кладофорові водорості — *Cladophorales* / Відп. ред. М.М. Голлербах. — К.: Наук. думка, 1979. — 499 с.
  - VII. Юнгер В.П., Мошкова Н.О. Едогонієві водорості — *Oedogoniales* / Відп. ред. С.П. Вассер. — К.: Наук. думка, 1993. — 412 с.
  - VIII. Паламар-Мордвинцева Г.М. Кон'югати — *Conjugatophyceae*. Ч. 1. Мезотенієві — *Mesotaeniales*. Гонатоцигові — *Gonatozogaes*. Десмідієві — *Desmidiiales* / Відп. ред. М.М. Голлербах. — К.: Наук. думка, 1984. — 512 с. — Ч. 2. Десмідієві — *Desmidiiales* / Відп. ред. М.М. Голлербах. — К.: Наук. думка, 1986. — 320 с.
  - VIII. Рундіна Л.О. Кон'югати — *Conjugatophyceae*. Ч. 3. Зигнемові — *Zygnematales* / Відп. ред. Г.М. Паламар-Мордвинцева. — К.: Наук. думка, 1988. — 204 с.
  - IX. Голлербах М.М., Паламар-Мордвинцева Г.М. Харові водорості (*Charophyta*) / Відп. ред. С.П. Вассер. — К.: Наук. думка, 1991. — 196 с.
  - X. Матвієнко О.М., Догадіна Т.В. Жовтозелені водорості — *Xanthophyta* / Відп. ред. М.М. Голлербах. — К.: Наук. думка, 1978. — 512 с.
  - XI. Топачевський О.В., Оксіюк О.П. Діатомові водорості — *Bacillariophyta* (*Diatomeae*) / Відп. ред. А.М. Окснер. — К.: Наук. думка, 1960. — 412 с.
  - XII. Мошкова Н.О., Фролова І.О. Червоні та бурі водорості (*Rhodophyta*, *Phaeophyta*) / Відп. ред. Н.В. Кондратьєва. — К.: Наук. думка, 1983. — 208 с.
- Водоросли*. Справочник / Вассер С.П., Кондратьєва Н.В., Масюк Н.П. и др. — Киев: Наук. думка, 1989. — 605 с.

Зеров Д.К., Модилевський Я.С. Інститут ботаніки Академії наук УРСР (Історичний нарис) // Ботан. журн. АН УРСР. — 1947 — 4, № 3—4. — С. 5—17.

Масюк Н.П., Костіков І.Ю. Водорості в системі органічного світу. — К.: Академперіодика, 2002. — 178 с.

Накопичення радіонуклідів споровими рослинами і вищими грибами України / Ред. С.П. Вассер. — К.; 1995. — 131 с.

Определитель пресноводных водорослей СССР, в т. ч.:

Вып. 10. Мошкова Н.А., Голлербах М.М. Зеленые водоросли. Класс улотриковые (1). Порядок улотриковые / Отв. ред. М.М. Голлербах. — Л.: Наука, 1986. — 360 с.

Вып. 11 (2). Паламарь-Мордвинцева Г.М. Зеленые водоросли. Класс Конъюгаты. Порядок десмидиевые (2) / Отв. ред. М.М. Голлербах. — Л.: Наука, 1982. — 620 с.

Разнообразие водорослей Украины / Ред. Вассер С.П., Царенко П.М. // Альгология. — 2000. — 10, № 4. — 309 с.

Ролл Я.В. Альгологический отдел БИН УССР // Сов. ботан. — 1938. — № 4, 5. — С. 189.

Руководство для авторов «Флоры водорослей континентальных водоемов Украинской ССР» / Кондратьева Н.В., Ветрова З.И., Масюк Н.П., Блюм О.Б. — Киев: Наук. думка, 1984. — 56 с.

Царенко П.М., Вассер С.П., Кондратьева Н.В. Альгологическому подразделению Института ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины — 75 лет // Альгология. — 2009. — 19, № 2. — С. 230—239.

Царенко П.М., Петлеваний О.А. Дополнение к разнообразию водорослей Украины. — Киев: Ин-т ботан., 2001. — 130 с. // Альгология (Supplement).

Флора водорослей континентальных водоемов Украины, в т. ч.:

Ветрова З.И. Эвгленофитовые водоросли. Вып. 1, ч. 2. Порядок 1. Эвгленальные, семейство 2. Эвгленовые. Род 1. Трахеломонас. Группа II. Род 2. Стромбомонас. Род 3. Эвглена / Отв. ред. Н.В. Кондратьева. — Киев: Наук. думка, 1993. — 260 с.

Ветрова З.И. Эвгленофитовые водоросли. Вып. 2 / Отв. ред. С.Я. Кондратюк. — Киев—Тернополь: Лиляя, 2004. — 272 с.

Кондратьева Н.В. Прокариотические водоросли. Вып. 1. Общая характеристика. Ч. 1. Строение, размножение и циклы развития / Отв. ред. С.П. Вассер. — Киев: Ин-т ботаники им. Н.Г. Холодного, 1995. — 234 с.

Кондратьева Н.В. Прокариотические водоросли. Вып. 1. Общая характеристика. Ч. 2. Экология, значение, вопросы систематики / Отв. ред. С.П. Вассер. — Киев: Ин-т ботаники НАНУ, 2001. — 343 с.

Паламарь-Мордвинцева Г.М. Десмидиевые водоросли. Вып. 1, ч. 1. Гонатозиговые. Пеныевые. Клостериевые. Десмидиевые / Отв. ред. П.М. Царенко. — Киев: Наук. думка, 2003. — 354 с.

Флора водорослей континентальных водоемов Украины, у т. ч.:

Паламарь-Мордвинцева Г.М. Десмидієві водорості. Вип. 1, ч. 2. Десмидієві / Відп. ред. П.М. Царенко. — К.: Наук. думка, 2005. — 573 с.

Флора водорослей України. Т. I, XII, у т. ч.:

I. Коваленко О.В. Синьозелені водорості. Спеціальна частина. Вип. 1. Порядок *Chroococcales* / Відп. ред. П.М. Царенко. — К.: Арістей, 2009 а. — 387 с.

I. Коваленко О.В. Синьозелені водорості. Вип. 1. Порядок хроококальні. 2-е вид. / Відп. ред. П.М. Царенко. — К., 2009 б. — 397 с.

XII. Паламарь-Мордвинцева Г.М., Петльований О.А. Стрептофітові водорості. Вип. 1. Родина Мезотенієві / Відп. ред. П.М. Царенко. — К., 2009. — 157 с.

Algae of Ukraine: diversity, nomenclature, taxonomy, ecology and geography. Vol. 1. Cyanoprocarvota, Euglenophyta, Chrysophyta, Xanthophyta, Raphidophyta, Phaeophyta, Dinophyta, Cryptophyta, Glaucocystophyta and Rhodophyta / Eds. P.M. Tsarenko, S. Wasser & E. Nevo. — Rugell: Gantner Verlag, 2006. — 713 p.

- Algae of Ukraine: diversity, nomenclature, taxonomy, ecology and geography. Vol. 2. Bacillariophyta* / Eds. Tsarenko P.M., Wasser S. & Nevo E. — Ruggell: Gantner Verlag, 2009 — 413 p.
- Cyanoprocarvates and algae of continental Israel // Biodiversity of cyanoprocarvates, algae and fungi of Israel* / Eds. E. Nevo & S.P. Wasser. — Ruggell: Gantner Verlag, 2000. — 629 p.
- John D.M., Tsarenko P.M. Chlorococcales // The freshwater algal flora of the British Isles. An identification guide to freshwater and terrestrial algae* / Eds. John D.M., Whitton B.A., Brook A.J. — Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2002. — P. 327–409.
- Tsarenko P.M., Stupina V.V., Mordvintseva G.M., et al. Chlorophyta: checklist of continental species from Israel.* — Haifa-Kyiv: Peledfus Publ., 1997. — 150 p.
- Tsarenko P.M., Hegewald E. & Braband A. Scenedesmus-like algae of Ukraine. 1. Diversity of taxa from water bodies in Volyn Polissia // Algol. Stud.* — 2005. — **118**. — P. 1–45.
- Vinogradova O.N., Kovalenko O.V., Wasser S.P., Nevo E. Cyanophyta: checklist of continental species from Israel.* — Haifa-Kyiv: Peledfus Publ., 1996. — 105 p.

Рекомендує до друку
І.О. Дудка

Надійшла 30.06.2009

П.М. Царенко, О.Н. Виноградова

Институт ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

ЗНАМЕНАТЕЛЬНАЯ ДАТА УКРАИНСКОЙ АЛЬГОЛОГИИ

(75 лет фикологическому подразделению Института ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины)

Кратко обобщена 75-летняя история становления и развития альгологического подразделения Института ботаники им. Н.Г.Холодного НАН Украины. Представлены основные направления работ и достижения отдела/лаборатории, а также перспективные научные планы по развитию фикологических исследований в Институте.

К л ю ч е в ы е с л о в а: история, отдел, лаборатория, альгология, фикология, исследования, перспективы.

P.M. Tsarenko, O.M. Vinogradova

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

AN IMPORTANT DATA OF UKRAINIAN ALGOLOGY

(75 years of the Phycology Department of the M.G. Kholodny Institute of Botany, NAS of Ukraine)

History of formation and development of the Phycology Department (laboratory) of the M.G. Kholodny Institute of Botany of the National Academy of Sciences of Ukraine during 75 years are summarized. The main directions of studies and achievement of the department/laboratory as well as the perspective scientific plans for the future phycological investigations are presented.

Key words: history, department, laboratory, algology, phycology, research, perspectives.